

**СЕМАНТИЧНИ И ФУНКЦИОНАЛНИ ОСОБЕНОСТИ
НА НАРЕЧИЕТО *СКОРО* В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК
И ПРЕВОДНИТЕ МУ ЕКВИВАЛЕНТИ В ПОЛСКИЯ ЕЗИК**

Лилия Иванова
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

**SEMANTIC AND FUNCTIONAL CHARACTERISTICS
OF THE ADVERB ‘SKORO’ IN THE BULGARIAN
LANGUAGE AND ITS TRANSLATION EQUIVALENTS
IN THE POLISH LANGUAGE**

Lilia Ivanova
Paisii Hilendarski University of Plovdiv

In this study, we will examine the semantic potential of the adverb *скоро* ‘soon’ in the Bulgarian language, analyzing the individual meanings under the prism of comparison with the Polish language, and translating equivalents will also be proposed. Illustrative material is excerpted from original Bulgarian and Polish literary texts and their translations. The adverb *скоро* has a rich semantic structure, functioning as temporal adverb, tempo adverb as well as a durative adverb. When graded, disjunction from lexical meaning is also observed.

Key words: functional-semantic features, temporal adverbs, durative adverbs, tempo adverbs, comparative degree

При изследването на темпоралната проблематика у нас са постигнати значителни резултати. Засягана е била и темпорално-адвербиалната тематика както по отношение на българския език, така и по отношение на полския език (вж. напр. Гжегорчикова 1974; Георгиев 1978, 1981, 1983; Ковалик 1981; Пшибилска 1990; Витанова 1995, Витанова 1999/2000; Гугуланова 2001; Ефтимова 2010, Иванова 2023 и др.), но

все още има редица въпроси, които остава да бъдат анализирани, особено по отношение на функционално-семантичния потенциал на наречията както по групи, така и поотделно.

Това изследване представлява продължение на издадената в началото на 2023 г. монография за наречията за време в българския и полския език, в която се прави функционално-семантичен анализ на избрана група наречия, сред които наречието *скоро* е споменато единствено в рамките на общата група темпорални наречия.

Наречието *скоро* има богата семантична структура, което се вижда и от дефиницията му в *Речник на българския език*¹:

„**СКОРО** нареч. 1. С бързина, с бързане; бързо. || Без бавене; незабавно, веднага. 2. Не много отдавна; наскоро. 3. След кратко време, по-дир малко. || В близко бъдеще. 4. За кратко време, в кратък срок. 5. Само в сравнителна степен – а) По-възможно, по-вероятно. б) По-точно. *Час по-скоро* – незабавно, веднага“ (<https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg/скоро/>).

По отношение на мястото на наречието *скоро* сред останалите наречия Л. Андрейчин го поставя сред групата на „наречията за означаване на някои общи понятия из областта на времето“, редом с наречия като *рано, късно, преди, после, одева, отдавна, веднага, постоянно, временно* и др. (вж. Андрейчин 1944: 398 – 399).

Ст. Георгиев разглежда наречията за време в няколко групи в зависимост от семантичната структура на категорията темпоралност според сумата от диференциални признаци (за повече подробности вж. Георгиев 1978). Първите два признака са *последователност/непоследователност* и *продължителност/непродължителност*. Наречието *скоро* се ориентира според третия признак – за *близост/отдалеченост*. Близостта се разделя на няколко признака: „за успоредност“ (изразява се в значението на наречията *скоро/отскоро, наскоро/доскоро*), като по-конкретно означава започване или завършване на действието в близост до ориентационния момент; „за минималност на дистанцията между ориентираното действие, което е обект на съобщението, и предхождащото го действие, взето за ориентир, или самия момент на съобщението“ (*веднага, току-що, тутакси*); „за отдалеченост“ (*тогава, донявга, донякога* и др.) (Георгиев 1978: 29 – 30).

Според нашите наблюдения *скоро* намира място в рамките на различни групи наречия в зависимост от различните си значения. Според

---

¹ По-долу в изследването тези значения ще бъдат отбелязвани като *скоро 1, скоро 2, скоро 3, скоро 4, скоро 5 а), скоро 5 б)*.

семантичните им особености поделяме темпоралните наречия на три големи макрополета, всяко от които се сегментира на различни микрополета. Общото при трите обособени макрополета е, че съдържат *темпорален елемент* в семантиката си, който обаче в различните класове е с различна степен на застъпеност, тъй като при едни от наречията е определящ, а при други е съпътстващ други значения. При отделянето на *първата група* основен принцип е начинът, по който дадените наречия изразяват време. Тя представлява ядро на полето на темпоралната адвербиалност, тъй като изразява темпорални отношения в най-чист вид, т.е. това са наречия, които локализируют действието във времето, и се подчинява на правилата на широко приетата в тази работа темпоралност – в нея влизат наречия, които изразяват отношения спрямо момента на говорене, отношение между действие и действие, между действията и резултатите от действия помежду им и като цяло към изказването. Втората група се съставява от наречията, при които темпоралните признаци се съчетават с други признаци, присъщи на други полета, като аспектиалност, квантитативност, детерминативност – тук вече една част от наречията не са темпорални наречия в чистия смисъл на думата, но съдържат темпорален компонент в семантиката си. Третата група е по-особена – това е групата на оценъчните наречия. Тя е обособена според комуникативните възможности на наречията и повечето ѝ представители са членове и на другите две групи наречия (по въпроса вж. Иванова 2023).

В това изследване ще бъде разгледан семантичният потенциал на наречието *скоро* в българския език, като анализираме отделните значения така, както са представени в *Речник на българския език* (<https://ibl.bas.bg/rbe/>), под призмата на съпоставката с полския език, като ще бъдат предложени и преводни еквиваленти. Илюстративният материал е ексцерпиран от оригинални български и полски художествени текстове и техните преводи.

СКОРО 1

Първото значение на наречието *скоро* се определя по следния начин: ‘с бързина, с бързане; бързо; без бавене; незабавно, веднага’. От това значение става ясно, че тук темпоралният компонент се явява като второстепенно изразен, докато на преден план излизат други признаци. В рамките на обобщената класификация на наречията за време, която прави М. Лакова в изследването си от 1993/1994 г., се споменава, че „могат да се обособят наречия за начин на осъществяване на действи-

ето във времето“, като тази група изследователката асоциира с категорията *Aktionsart* ‘начин на действие’ при глаголите (напр. *веднага, неведнага, незабавно* и под.). М. Лакова също така обръща внимание, че „тази подгрупа наречия семантично е много сходна с наречията за начин“ (Лакова 1993/1994: 479). Р. Гжегорчикова разглежда наречията за темпо като част от състава на квалифициращите наречия. В рамките на тази група анализира наречията *szybko, prędko, wolno*, като обръща внимание и на паралелните темпорални и дуративни семи, които притежават (Гжегорчикова 1975: 89). Като приемаме, че в наречията за темпо има ясно изразена сема, свързана с темпоралността – бързина в извършването, ускорен начин на протичане на времето, приемаме включването ѝ в рамките на периферията на темпоралните наречия. По подобен начин разглежда темпото и Я. Ковалик – като „категория, определяща бързината, с която се извършва действието“ (Ковалик 1981: 125). Следователно наречието *скоро* в първичното си значение може да бъде присъединено към групата на наречията, изразяващи най-общо темпо.

От преводните еквиваленти на полски език се вижда и пряката връзка със синонимното в случая наречие *бързо* и полския му еквивалент *szybko*: *Szybko jednak oderwała wzrok od tych czarujących szczegółów, oczy jak gdyby oślepty, surowość ściągnęła rysy. // Скоро обаче откъсна поглед от тези очарователни дреболии, седеше с невиждащи очи, суровост изопна чертите ѝ* (МК).

В това значение наречието *скоро* може да се употреби и степенувано, без да променя семантичния си обseg, като при еквивалентите в полски степената не е сравнителна, както в българския, а се заменя с превъзходна, и по-точно с израза *jak najszybciej*²: *За да стигнат по-скоро в Авила, Джек увеличи скоростта. // Jack dodał gazu, byle jak najszybciej dotrzeć do Avili* (ДД); *На другия ден Луис почувствува нетърпеливо желание да види по-скоро Фани Хорн. // Nazajutrz wstał z myślą, że musi jak najszybciej zobaczyć Fanny Horn* (ДД); *Случаят трябва да се изясни час по-скоро!* // *Trzeba to wyjaśnić jak najszybciej* (БМ).

В това значение се наблюдава и възможност за застъпване със семантичния обseg на третото значение („след кратко време, подир малко“), вж. напр.: *Скоро ще се върнем. // Wrócimy wkrótce* (ДТ) (Бързо / не след дълго ще се върнем); *Той ми беше писал, че ще ме посети през идната седмица, тъй че можех да го натоваря с проверката. Но скоро се отказах от тая злощастна идея. (Но бързо / след кратко време се отказах...)* // *Pisał, że w przyszłym tygodniu mnie odwiedzi, więc mógłbym*

---

² Повече за възможните семантични трансформации при степенуването вж. по-долу.

go poprosić o sprawdzenie. Jednak szybko zrezygnowałem z tego pomysłu (ПВ); Скоро ще престане дъждът. // Zaraz przestanie padać (ДТ).

В същото значение в полските текстове се употребява и синонимното на *szybko* наречие *prędko*: *Jego czynna natura zaczęła się jednak prędko buntować. // Но действената му натура скоро се разбунтува (ТДМ).*

От речниковите статии и на двете полски наречия – *szybko* и *prędko*, се вижда, че употребата им се препокрива с първото и третото значение на наречието *скоро* в българския език³.

Когато *скоро 1* е употребено в подзначението ‘веднага’ или в смисъл на много кратка дистанция, по-често характерният еквивалент в полски е наречието *zaraz*: *Двамата слуги дойдоха в дюкяна скоро след него и Пенко ги подкара да пометат чисто, да подредят всичко добре, а и той работеше с тях усърдно. // Zaraz za nim zjawilo się dwoje slug, którym polecil zamieść podłogę, a potem wspólnie zabrali się do porządkowania towaru (ДТ); Choć jestem aptekarzem, jednak nie tam tak wiele rozsądku. Zaraz to zobaczysz. // Макар че съм аптекар, не съм кой знае колко благоразумен. Скоро ще се убедиш в това (ЯИ).*

СКОРО 2

С оглед на второто си значение (‘не много отдавна; наскоро’) *скоро* се вписва в рамките на т.нар. чисто темпорални наречия, и точно в подкласа на наречията, изразяващи *разновременност*, като в рамките на разновременността изразява *предходност*, а в рамките на предходността експлицира *непосредствена предходност* (вж. Иванова 2023: 80). Както се вижда от тълкуванието на наречието *скоро*, поради деетимологизацията му, дължаща се на загубата на континуанта на старобългарското прилагателно *скоръ* ‘бърз’, то започва да се употребява не само относно предстоящ след кратък интервал от време момент, но и относно минал момент (Колева-Златева 2000: 128).

Когато това наречие се използва в споменатото значение – за непосредствена предходност, обикновено на полски се предава с наречието *niedawno*⁴, тъй като то отговаря именно за кратък период назад,

³ *szybko* от прил. *szybki* „1. działający, poruszający się, wykonujący coś albo wykonywany w ciągu krótkiego czasu; prędko; 2. następujący, mający nastąpić zaraz, niedługo; natychmiastowy, niezwłoczny, rychły, raptowny“ (Речник на полския език 1981: 433); *prędko* „1. szybko, pośpiesznie, raźnie, żywo; 2. w niedługim czasie; wcześniej, rychło, wkrótce, niebawem, zaraz, wnet“ (Речник на полския език 1979: 923).

⁴ *niedawno* „w niedalekiej przeszłości; dopiero co, przed chwilą“ (Речник на полския език 1979: 326).

като характерно за това наречие е употребата му единствено със значение „непосредствена предходност“, т.е. може да бъде употребено само в ретроспективен план, но не и относно предстоящи събития. Вж. примери: **Скоро** *отрязах една глава за такова нещо и сега плащам на вдовицата, защото покойният остави шест дребни деца, които мрат от глад.* // *Niedawno ściałem jednego za coś takiego, a teraz płacę wdowie, bo nieszczęśnik zostawił sześć drobnych dzieci, które głodem przymierają* (АД); *Лекарят, млад момък, сладкодурмен и пьргав, скоро назначен в този участък, го прегледа внимателно, сериозно, съсредоточено.* // *Lekarz, młody mężczyzna, rozmowny i energiczny, niedawno wyznaczony na ten rejon, zbadał go uważnie, z powagą i w skupieniu* (ГК).

Би могло да се каже, че в този случай наречието *наскоро* кореспондира по-убедително с неотдавна отминали събития, функция, присъща на полското наречие *niedawno* (за функциите на полското наречие вж. Пшибилска 1990: 108). Това наблюдение се потвърждава и количествено от броя на примерите, в които *наскоро* е употребено относно миналия план, които значително надвишават тези, в които *скоро* се употребява в подобен контекст, вж. напр.: *Пред тях имаше разхвърляни царевични стръци, ошмулкани и олигавени. Личеше, че тези стръци са рязани наскоро.* // *Przed nią rozrzucone były łodygi kukurydzy, obrane i oślinione. Widać było, że łodygi te ścięto niedawno* (ГК); *Последната книга бе издадена наскоро и захвърлена тук с оная апатия към безредието, която отличаваше наркоманите.* // *Książka była niedawno wydana i Fanny porzuciła ją tutaj z apatią właściwą narkomanom* (ДД).

Въпреки че в речниковата статия на наречието *наскоро* като второ значение се споменава и възможността да изразява и непосредствена следходност (1. Преди не много време; неотдавна. 2. След не много време – <https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg/наскоро/>), в това значение по-подходяща е употребата именно на *скоро*.

СКОРО 3

Според третото си значение (‘след кратко време, подир малко; в близко бъдеще’) наречието *скоро* се вписва отново в групата на чисто темпоралните наречия, в рамките на която изразява *следходност* и в частност – *непосредствена следходност* (Иванова 2023: 84). Най-точното съответствие в полския език в този случай е наречието *wkrótce*, което в темпоралния план се свързва със следходни действия: *Konduktor będzie wkrótce zbierał zamówienia na śniadanie.* // *Скоро кондукторът ще дойде да вземе поръчките за закуска (ОТ); Но скоро след това се случи нещо,*

което отново ме накара да се замисля за съдбата на стареца. // *Wkrótce potem zdarzyło się coś, co znowu zmusiło mnie do zastanowienia się nad losem starca* (ПВ); – *Zastanowię się nad tym wszystkim, panie profesorze, i wkrótce dam panu odpowiedź.* // – Ще помисля за всичко това, господин професор, и **скоро** ще Ви дам отговор (ТДМ).

Други възможни съответствия на *скоро* в това значение са и синонимните на *wkrótce*, също характерни за следходни действия – *niedługo* и *niebawem*: *Аз беся за откраднатата черга, а скоро къщите ще зейнат празни като изкормени пилета. Аз застрелвам разбойника, а скоро разбойниците ще станат повече от честните хора.* // *Ja wiem za skradziony kilim, a niedługo domy będą ziały pustką jak wypatrzone kurczaki. Ja rozstrzeluję rozbójnika, a niedługo zbójców będzie więcej niż uczciwych ludzi* (АД); – *А ти все си ходиш низ планината.* – *Скоро* ще я оставя и ми е жал за нея. // *А ty tak wciąż po górach?* – *Niedługo je opuszczę. Niełatwo przyjdzie mi się z nimi rozstać* (ДТ).

Niebawem do udręk z powodu twarzy przybyła nowa męczarnia, nowa tajemnica: ciało. // **Скоро** към страданията за лицето се прибавиха нови мъки, нова тайна – тялото (МК); *Wierzył, że męczyzna ten niebawem zniknie. Jak dinozaur.* // *Вярваше, че този мъж скоро ще изчезне. Като динозавър* (ЯВ).

Ако за *wkrótce* и *niebawem* е по-характерна употребата в книжовния език, както и връзката им със следходността, то относно наречието *niedługo* следва да се отбележи, че е двузначно: в контекста на глаголи от свършен вид може да се отнася както към непосредствената следходност, така и към непосредствената предходност (вж. напр. *Niedługo Anna zasnęła. Niedługo przyjdzie Jan*), като същото важи и относно глаголи от несвършен вид, когато наречието е поставено в началото на изречението (*Niedługo Anna już spała. Niedługo Ewa będzie śpiewała*). Употребено след глагол от несвършен вид, това наречие означава продължителност (*Anna śpiewała niedługo. Ewa śpiewała niedługo*) (примерите са по Пшибилска 1990: 108–109, вж. там също и повече по въпроса).

СКОРО 4

Според четвъртото си значение (‘за кратко време, в кратък срок’) *скоро* се причислява към групата на дуративните наречия, но все пак с ясно изразен темпорален елемент, тъй като се експлицира продължителност във връзка с времето на протичане на действието.

След това почна да взема всеки ден уроци по испански и да чете книгите, които бе донесла от Париж. Но скоро се отегчи. // *Codziennie*

*brała lekcje hiszpańskiego i czytała książki przywiezione z Paryża, ale **wkrótce** zaczęło się jej nudzić (ДД); Osadził się lepiej, z nabożeństwem zaczął poić żonę. **Wkrótce** opadła na poduszki. // Настани се по-удобно и благоговейно започна да ѝ дава да ние. Тя **скоро** се отпусна на възглавницата (ЧМ); I Tomasz, i dzieci z wioski **wkrótce** już wiedziały, że lepiej jest nie chodzić na plebanię. // И Томаши, и децата от селото **скоро** вече знаеха, че е по-добре да не се ходи в **плебанията** (ЧМ); **Wkrótce** dostaje się w złe towarzystwo, karciarzy i rozpustników. // **Скоро** попада в лоша компания на картаджии и развратници (ЧМ).*

Както се вижда от ексцерпирания материал, подходящо съответствие според това значение в полския език е наречието *wkrótce*.

СКОРО 5

Петото значение на наречието *скоро* е обособено от *Речник на българския език* с уговорката, че се отнася само за сравнителна степен (<https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg/скоро/>). Предложени са две разновидности на това значение: ‘по-възможно, по-вероятно; по-точно’. В нашето езикознание нееднократно е отбелязвано, че при някои степенувани наречия се наблюдава интересна особеност, характерна и за други славянски езици. Въпреки че по форма представят сравнителна или превъзходна степен от дадено наречие, в едни от значенията си действително се свързват с това наречие (както бе отбелязано относно значението на *скоро 1*), като не само по форма, но и по значение представляват определена степен на това наречие, а в други свои значения се откъсват от значението на изходното наречие и получават ново, самостоятелно значение (вж. Ничева 1964: 161). Наречието *скоро* е едно от тези наречия. Когато се губи връзката на значението с изходната форма, се наблюдават и скокове от един семантичен клас в друг или от един категориален вид в друг (по въпроса вж. Георгиев 1983; Буров 1992; Буров 2007). В този случай става дума за такова въздействие на граматичното значение върху лексикалното, при което лексикалното значение се променя (Буров 1992: 25).

Както е известно, наречията поясняват преди всичко глаголи. По отношение на *скоро* в значението на ‘по-точно’ обаче Ст. Буров уместно уточнява, че „наречието отстранява синтагматичната си връзка с глагола и започва да изпълнява функция на детерминатор на семантичното съдържание на цялото изречение“ (Буров 1992: 26), като изменя мястото си сред класовете наречия и функционира като „форма за ло-

гическо уточняване“ (Буров 2007: 47). В полския език най-чест еквивалент е *raczej*, чиято етимология се извежда във връзка с прилагателното име *rad* (вж. Брюкнер 1985: 452), и по-точно с наречието *rado* ‘chętnie, z ochotą, z przyjemnością’, като старополската форма на това наречие в сравнителна степен е *radszej*, заменена с *raczej* (https://wsjp.pl/haslo/do_druku/7153/raczej). В съвременните речници на полския език *raczej* се представя като частица (Универсален речник 2006: 869), т.е. тук се наблюдава не само скок от един семантичен клас в друг в рамките на наречията, но и промяна от един лексемен клас в друг. Вж. примери: *Mało zachwytu jeszcze widziałem. **Raczej** jesteś zachwycony na ropurowo.* // *Засега не съм забелязал особено възхищение. **По-скоро** си възторжен в отрицателен смисъл (ЯИ); Świata jest za dużo. Należałoby go raczej zmniejszyć, a nie poszerzać, powiększać.* // *Светът е предостатъчно голям. **По-скоро** би трябвало да бъде намаляван, а не разширяван и уголемяван (ОТ).*

По-отношение на другото значение на степенуваното в сравнителна степен наречие *skoro* се откриват и други предложения за значението му – докато в *Речник на българския език* се определя като ‘*по-възможно, по-вероятно*’, то при Ст. Буров е представено малко по-различно – като ‘*повече, в по-голяма степен*’, тоест означава „приблизително съответствие на едно нещо с друго нещо“ (Буров 2007: 47). Примерите от ексцерпирания за целите на това изследване материал по-скоро потвърждават втората възможност: *Ako попаднеш в ръцете на полицията, Едит би предпочела **по-скоро** да ѝ изтръгнат езика, отколкото да каже от кого е получила стоката.* // *Gdyby nakryła ich policja, Edith wolalaby odgryźć sobie język niż powiedzieć, od kogo dostała towar* (ДД); *Женя съвсем не ядеше толкова бой от баща си, колкото би си помислил човек, когато го слуша. **По-скоро** се страхуваше да не яде бой.* // *Eugeniusz zawsze przesadzał w swych opowieściach o tym, jak to obrywa od ojca. Nie tyle obrywał, ile **raczej** bał się, że oberwie.* (БМ); *Te przywary Kolskiego nie wywoływały w Łucji oburzenia, **raczej** patrzyła na nie pobłażliwie.* // *Тези недостатъци на Колски не предизвикваха у Луця възмущение, **по-скоро** гледаше на тях снизходително (ТДМ).*

И в двата варианта, при които се наблюдава семантично откъсване от изходното наречие в български, най-често съответствие на полски е *raczej*, което в полския език се определя, както вече беше споменато, като частица в повечето си значения: 1) изразява колебанието на говорещия относно избора на определено мнение и в същото време склонност да приеме съобщаваното в изречението; 2) изразява убежде-

нието на говорещия, че една от двете възможности е по-вероятна в сравнение с другата; 3) изразява убеждението на говорещия, че дадено поведение е по-подходящо; 4) използва се в спонтанни изказвания с цел да се отменят предходните думи и да се заменят с нови, които по-добре характеризират ситуацията⁵ (Универсален речник 2006: 869 – 870).

Отделно наречието *скоро* може да бъде разгледано и в групата на наречията, които изразяват оценъчност спрямо темпоралността – въпрос, на който тук няма да се спираме (повече по него вж. Иванова 2023).

Като обобщение може да се каже, че наречието *скоро* има богата семантична структура, изразена не само в рамките на тясно разбираната темпоралност. Като наречие за темпо, със значението най-общо ‘бързо’, най-типичните функционално-семантични съответствия са *szybko*, *prędko*, а когато се явява с нюанс на моменталност, от типа на ‘веднага’, съответствие може да бъде и *zaraz*. В темпоралната му функция – да изразява непосредствена предходност, то се предава на полски с *niedawno*, а в опозитивната му, отново темпорална функция – да предава непосредствена следходност, еквиваленти са *wkróce*, *niebawem* и *niedługo*, като *wkrótce* е характерен еквивалент и при дуративната му употреба за кратка продължителност на период. По отношение на формата му в сравнителна степен, където наречието разширява своя лексико-семантичен обем и получава специфично ново лексикално значение, при което откъсването от темпоралното значение е най-категорично, най-характерното съответствие в полски е приеманата за частица *raczej*.

ЕКСЦЕРПИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- АД** – Антон Дончев. *Време разделно*. София: Захарий Стоянов, 1997. // Anton Donczew. *Czas wyboru*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1967. Przetłouczyła: Halina Kalita.
- БМ** – Братя Мормаревци. *Войната на таралежите. Васко да Гама от село Рупча. Дневникът на Асен Газурков*. Книгоиздателска къща „Труд”. София, 2006. // Bracia Mormarewowie. *Vasco da Gama ze wsi Rupcza*. Nasza Księgarnia. Warszawa, 1986. Przetłouczyła: Wanda Medyńska.
- ГК** – Георги Караславов. *Снаха*. София: Български писател, 1972. // Georgi Karasławow. *Synowa*. Warszawa: Książka i wiedza, 1984, z bułgarskiego tłumaczyła Zofia Wolnik-Czajkowska.

---

⁵ Превод мой – Л. И.

- ДД** – Димитър Димов. *Осъдени души*. София: Народна култура, 1969. // Dymitr Dimow. *Skazańcy*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1974. Przełożyła: Teresa Dąbek-Wirgowa.
- ДТ** – Димитър Талев. *Хилендарският монах*. София: Издателство на БЗНС, 1981. // Dymitr Talew. *Mnich z Chilendaru*. Katowice: Wydawnictwo „Śląsk”, 1975. Przełożyła: Krystyna Migdalska.
- МК** – Maria Kuncewiczowa. *Cudzoziemka*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pał, 1980. // Мария Кунцевичова. *Чужденка*. София: Народна култура, 1985. Превод: Малина Иванова.
- ОТ** – Olga Tokarczuk. *Bieguni*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2007. // Олга Токарчук. *Бегуни*. София: Издателство „Весела Люцканова“, 2009. Превод: Силвия Борисова.
- ПВ** – Павел Вежинов. *Звездите над нас*. София: Военно издателство, 1966. // Paweł Weżinow. *Gwiazdy nad nami*. Warszawa: Czytelnik, 1977. Przełożyli: Dimitrina i Jacek Bukowscy.
- ТДМ** – Tadeusz Dołęga Mostowicz. *Profesor Wilczur*. Częstochowa: Promatek, 2009. // Тадеуш Доленга-Мостович. *Морал*. Пловдив: Издателска къща „Хермес“, 2015. Превод: Иван Вълев.
- ЧМ** – Czesław Miłosz. *Dolina Issy*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1998. // Чеслав Милош. *Долината на Иса*. София: Издателска къща „Христо Ботев“, 1994. Превод: Галина Белинска.
- ЯВ** – Janusz Leon Wiśniewski. *S@motność w sieci. Tryptyk*. Warszawa: Wydawnictwo Czarne S. C., 2001. // Януш Леон Вишневски. *С@мота в мрежата*. София: Сиела, 2009. Превод: Амелия Филипова.
- ЯИ** – Jarosław Iwaszkiewicz. *Opowiadania muzyczne*. Warszawa: Czytelnik, 1971. // Ярослав Ивашкевич. *Мефисто-Валс. Музикални новели*. София: Издателство „Музика“, 1981. Превод: Лилия Рачева.

ЛИТЕРАТУРА

- Андрейчин 1944:** Андрейчин, Л. *Основна българска граматика*. [Andreychin, L. *Osnovna balgarska gramatika*.] София: Хемус, 1944.
- Брюкнер 1985:** Brückner, Al. *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Warszawa: Wiedza Powszechna, 1985.
- Буров 1992:** Буров, Ст. *Функционално взаимодействие между граматичната и лексикалната семантика в съвременния български език*. [Burov, St. *Funktsionalno vzaimodeystvie mezhdu gramatichnata i*

- leksikalnata semantika v savremenniya balgarski ezik.] // *Проглас*, 1992, № 1, 21 – 26.
- Буров 2007:** Буров, Ст. Към въпроса за граматично обусловените лексикални значения (върху материал със степенувани наречия в съвременния български език). [Burov, St. Kam vaprosa za gramatichno obuslovenite leksikalni znacheniya (varhu material sas stepenuvani narechiya v savremenniya balgarski ezik).] // А. Багашева (съст.). *За човека и езика. Сборник научни статии, посветен на 60-годишнината на проф. д.ф.н. Майа Пенчева*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2007, 47 – 53.
- Витанова 1995:** Витанова, М. Умалителни наречия за време в българските диалекти. [Vitanova, M. Umalitelni narechiya za vreme v balgarskite dialekti.] // *Проглас*, № 2, 1995, с. 20 – 27.
- Витанова 1999/2000:** Витанова, М. Наречия за време в българските диалекти. [Vitanova, M. Narechiya za vreme v balgarskite dialekti.] // *Български език*, кн. 3, 1999/2000, 56 – 60.
- Георгиев 1978:** Георгиев, Ст. Семантика на наречията за време в съвременния български език. [Georgiev, St. Semantika na narechiyata za vreme v savremenniya balgarski ezik.] // *Великотърновски университет „Кирил и Методий“*. *Славистични проучвания в чест на VIII международен славистичен конгрес*. Велико Търново, 1978, 21 – 31.
- Георгиев 1981:** Георгиев, Ст. *Наречието в стиловете на българския книжовен език*. [St. Georgiev. Narechieto v stilovete na balgarskia knizhoven ezik.] София: Народна просвета, 1981.
- Георгиев 1983 :** Ст. Георгиев. *Морфология на съвременния български език (неизменяеми думи)*. [Georgiev, St. Morfologiya na savremenniya balgarski ezik (neizmenyaemi dumii).] София: Наука и изкуство, 1983.
- Гжегорчикова 1974:** Grzegorzczkowa, R. Typy semantyczne przysłówków temporalnych w języku polskim. // *Tekst i język. Problemy semantyczne*. Red. M. R. Mayenowa. Wrocław, 1974, 235 – 242.
- Гжегорчикова 1975:** Grzegorzczkowa, R. *Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówków*. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1975.
- Голям речник на полския език:** <https://wsjp.pl/> (20.09.2023).
- Гугуланова 2001:** Гугуланова, Ив. Лексикални средства за изразяване на семантичната категория темпоралност в българския език. [Gugulanova, Iv. Leksikalni sredstva za izrazyavane na semantichnata

- kategoriya temporalnost v balgarskiya ezik.] // *Традиция и съвременност в българския език*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2001, 192 – 198.
- Ефтимова 2010:** Ефтимова, А. *Винаги малко повече. Наречия за количество и време в обучението по български език като чужд.* [Eftimova, A. Vinagi malko poveche. Narechiya za kolichestvo i vreme v obuchenieto po balgarski ezik kato chuzhd.] София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2010.
- Иванова 2023:** Иванова, Л. *Семантични и функционални особености на темпоралните наречия в българския език в съпоставка с полския език.* [Ivanova, L. Semantichni i funktsionalni osobenosti na temporalnite narechiya v balgarskiya ezik v sapostavka s polskiya ezik.] Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2023.
- Ковалик 1981:** Kowalik, J. Czas leksykalny jako jeden z komponentów czasu językowego. // *Problemy nominacji językowej*. Т. 1. Red. Michał Blicharski. Katowice: Uniwersytet Śląski, 1981, 105 – 136.
- Колева-Златева 2000:** Колева-Златева, Ж. *Лексикалната диахрония на езика през призмата на детската реч.* [Koleva-Zlateva, Zh. Leksikalnata diahroniya na ezika prez prizmata na detskata rech.] Велико Търново: Фабер, 2000.
- Лакова 1993/1994:** Лакова, М. *Въпросителни адвербиални словосъчетания като формант на въпросителните изречения в българския език.* [Lakova, M. Vaprositelni adverbialni slovosachetaniya kato formant na vaprositelnite izrecheniya v balgarskiya ezik.] // *Български език*, 1993/1994, кн. 5/6, I част.
- Ничева 1964:** Ничева, К. Семантични особености на степените за сравнение при някои наречия в славянските езици. [Nicheva, K. Semantichni osobenosti na stepenite za sravnenie pri nyakoi narechiya v slavyanskite ezitsi.] // *Известия на Института за български език*, кн. XI, 161 – 169.
- Пшибилска 1990:** Przybylska, R. *Wyrażanie stosunków czasowych w polskim zdaniu pojedynczym*. Kraków: Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1990.
- Речник на българския език:** <https://ibl.bas.bg/rbe/> (20.09.2023).
- Речник на полския език 1978/1981:** *Słownik języka polskiego*. Red. Prof. dr Mieczysław Szymczak. Warszawa: PWN, tom drugi L – P, 1979; tom trzeci R – Ż, 1981.
- Универсален речник 2006:** *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Pod red. Stanisława Dubisza. Warszawa: PWN, 2006.